

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Ex studiis 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

junctā l. Ius publicum 38. D. De pact. Nisi & hic verisimilis conjectura pro fure concurrat, ut antè dictum est. Idem tradunt Jul. Clarus lib. 5. Sent. §. Furtum num. 21. Et Felin hic in fine.

5 Quare singulare est, ut in delictis sive eriminibus semper dolus præsumatur. At contrā est in contractibus, sive aliis actionibus, quæ nullam turpitudinem naturā suā in se continent, & tam

in bonam partem, quā in malam rapi possunt; ac proinde semper in dubio bona & benignior pars amplectenda est, c. 20 inf. De R. l. l. Merito §. D. Pro socio & l. Quintus §. 1. D. De donat. inter virum & uxorem. Atque idcirco si in his dolus allegetur, is probandus est, l. Quoties 18. §. qui dolo D. De probat. *junctā l. Dolus 6 C. De dolo malo.*

In Cap. Ex studiis §.

SUMMARIA.

1. Præsumptio recte ducitur ex tempore præterito.
2. Semel malus semper præsumitur malus.
3. Præsumptio etiam ducitur ex præsentis in præteritum.
4. Præsumptiones ex variis circumstantiis desumi solent: ut ex viribus corporis.
5. Ex sanguine patris.
6. Ex natione hominis.

EX hoc Capite efficitur, ejus, qui studio virtutum addictus est, præsumi in dubio operam esse bonam. Sic è contra, cum, qui solus cum sola, nudus cum nuda, loco secreto in eodem lecto repertus est, præsumi illam cognovisse, ut est text. in c. Litteris 12 hoc tit. §. Sic & ex præterito tempore præsumptio recte ducitur: veluti in eo, qui adolescentiam suam castè transiegit, eundem & in senectute castum futurum, c. Cum in senectute 15 hoc tit. Item qui res antea rectè administravit, præsumi & in posterum rectè administraturum, c. Mandata 6. inf. eod. Similiter qui sævitiam in uxorem suam exercuit, præsumitur idem facturum in posterum; & ideo rectè postulat uxor, antequam restituatur, sibi caveri per maritum, c. Litteras 14. in fine & c. Ex transmissa 8. sup. De ressit spoliat. Quod pertinet hæc regula. §. Semel malus semper præsumitur malus, videlicet in eodem genere malis, c. Semel malus De R. l. in 6. Et ratio est, quia mutatio mentis, quam quis antè semel induit, in dubio non præsumitur, cum ea sit facti; facta verò in dubio non præsumantur, sed probari debeant, c. 1. De constit. in 6. & l. 1. D. De juris & facti ignor.

3 Interdum quoque præsumptio ducitur ex præsentis tempore in præteritum: veluti in milite, qui ab hostibus reversus nescitur, an transfuga fuerit, an captus antè ab hostibus. Resp. J. C. id ex prioris ejus vita æstimandum esse, in l. Non omnes §. §. à barbaris D. De re milit. Sic ex facto semel accidisse memini, aliquem, qui incendii causā captus erat

à magistratu, cum primò diffiteretur crimen, subiectum torturæ præ nimio dolore illud confessum fuisse. Magistratus cum hæreret, quid faceret, tandem ad locum domicilii scripsit, inquirens de antea ejus vita, quam ut probam fuisse cognovit, eum liberum dimisit. Pluribus exemplis hæc illustrari possent, sed hic subisto brevitate causā.

Illud tamen non omiserim, præsumptiones quandoque aliunde sumi, puta vel ex viribus corporis, vel ex sanguine patris, vel ex natione hominis, vel ex aliis circumstantiis. Ex viribus corporis, ut ex duobus simul mortuis is præsumatur prior decessisse, qui debilior est: veluti in matre, si cum filio pubere eodem naufragio vel ruinā perierit, in dubio censetur mater prior decessisse tamquam debilior, l. Cum pubere 22. D. De reb. dub. Idem est in patre & filio pubere, ut & pater antè decessisse videatur, quam pubes; scilicet, si filius impubes sit, l. Qui duos §. cum bello & §. fin. D. eod. tit. Vide tamen hac de re distinctionem Bartoli, in l. Quod de pariter 16. D. eod.

Ex sanguine patris sumitur hæc præsumptio: si filius est, ergo patri similis: nam hinc fit, quod filii presbyterorum à sacerdotibus, & filii adulterorum & fornicatorum ab hæreditatibus & honoribus arceantur, can. 1. can. Si gens Anglorum Dist. 56. & c. 1. sup. De filiis presbyt. Contrā præsumitur nobilis & virtutis studiosus, qui ex nobili & virtuosa stirpe oriundus est, l. Quod si nolit §. 1. §. qui mancipia D. De adil. edicto.

Ex natione hominis præsumptio nonnumquam oritur, ut eleganter indicat Ulpian. in d. §. qui mancipia, præsumptum est, inquit, quosdam servos bonos esse, quia ex natione sunt non infamata, quosdam malos videri, quia de ea natione sunt, quæ magis infamis est. Cujus rationem (ut hoc addam) confert Plato, lib. 5. De legib. in varietate locorum, quippe homines alii

varie-

varietate ventorum & turbine difficiles & protervi fiunt, alii propter aquas, alii propter cibos, qui ex terra non solum corporibus commodi aut incommodi oriuntur, verum etiam animis quoque non minus efficiunt. Ut hinc rectè dixerit S. Pont. in c. *Quia diversitatem* 5, inf. De concess. prae-benda, diversitatem corporum diversitatem sapè

sequi animorum. Intellige autem has omnes prae-sumptiones ita constitutas esse, quod recipiant probationes in contrarium. Cetera vide apud Alciatum & Menoch. qui latissimè de prae-sumptionibus scripserunt: nos brevitatè stude-mus.

In Cap. Nullus dubitat 4.

SUMMARI A.

1. Qualiter presumatur contra eum, qui dilationibus subterfugit iudicium.
2. Reus citatus & contumax qualiter puniatur.
3. Absens quando pro confesso habeatur.
4. Delictum ex fuga non rectè probatur.

MIrabile est, quod hoc textu dicitur, eum pro confesso haberi, qui dilationibus subterfugit iudicium. Similis ferè textus est in can. *Decernimus* III. q. 9, Imò potius contrarium dicendum videtur, eum, qui dilationes quarrit, minimè confiteri; siquidem dilationibus confessionem suam extrahit, & quantum potest eludit. Quare sententia hujus Cap. exaudienda est de prae-sumpta confessione, quia prae-sumitur is, qui dilationibus utitur, malam fovere causam. Ita Gloss. Innoc. Imola & Panorm. hic.

2. Neque tamen hæc prae-sumptio sufficit ad condemnandum reum, sed in eum finem fit, ut propter contumaciam suam vel mulctetur à iudice, l. 2, D. *Si quis in ius vocat. non jervit*; vel actori in expensas, aliaque damna condemnetur, l. *Sancimus* 13, C. De jud. Et ibi Bald. & alii; vel missionem in bona patiat, c. 3, c. *Quoniam frequenter* 5, §. in a-lia sup. *Vi lite non contest. vel excommunicetur*, c. fin. d. tit. *Vi lite non contest.* Et hoc in causis civilibus. In criminalibus verò contra reum citatum, & contumacem; ad condemnandum pro cedit qui-

dem iudex, sed in pœnas tantummodò pecunia-rias, vel usque ad relegationem, l. *Absentem* 5, D. De pœnis.

Uno casu absens pro confesso habetur, si is ius-sus à iudice, ut positionibus actoris respondeat, nolit, aut contumaciter se absenter, ne responde-re cogatur, text. in c. 1, De confessis lib. 6, Quamvis hodie ex dispositione Conc. Trid. Sess. 25, c. 3, De reform. ad excommunicationem non pro cedat iudex, nisi deficientibus aliis remediis.

Quod verò alii putant ex hoc textu colligi, ex fuga delictum rectè probari, alienum est à jure, cum contrarium constet ex l. *Lege Cornelia* 24, D. De S. C. Syllan. ex l. *unius* §. *Et quidem ancilla* C. De raptu virg. & ex §. *necessitatem* Nov. 8, *Vi iudices sine quoquo suffragio* &c. Et ratio est, quia delictum publicum, live majoris crimen publicum, propter sui momentum, idoneis testibus, vel apertissimis do-cumentis, vel indiciis ad probationem indubita-tis, & luce clarioribus probari debet, ut loquitur text. in l. fin. C. De probat. Similis textus est in l. *Qui sententiam* 15, C. De pœnis. Unde etiam dis-cre Ulp. respondit, neminem ex suspicionibus damnari oportere, in d. l. *Absentem*. An verò fuga ex carcere faciat indicium ad torturam, vide Prosp. Farinacium in *Praxi criminali* q. 30, num. 85. cum seqq. quia alienum est ab hoc proposito no-stro.

In Cap. Nonne 5.

SUMMARI A.

1. Negans unum ex duobus simul propositis alterum af-firmare presumitur.
2. Fallit in rebus coherensibus, & quarum altera acce-sorie venit.
3. Casus omissus remanet in dispositione jura commu-nis.

EX hoc Cap. pronuntiatum sive axioma istud elicitur, quod qui ex duobus simul propo-sitis alterum tantummodò negat, prae-sumatur alterum tacite affirmasse, idque ab exem-ple Christi colligit hic textus. Cum enim Ioan. c. 8. Christo objectum esset à Judæis, quod Sa-maritanus esset, & dæmonium haberet, ipseque respondisset, se non habere dæmonium, collegit

Q 3

ex co